

Қысқаша әдіснамалық түсініктемелер

Жыл басына ағымдағы бағалау – халық санағының соңғы қорытындысы негізінде есептеліп, оған сол аумақта туылғандары мен тұрақты тұрғылықты орынға келгендерінің саны жыл сайын қосылып отырады да, одан сол аумақта өлгендері мен тұрақты тұрғылықты орынға кеткендерінің саны шегеріледі. Өткен жылдардағы халық санының ағымдағы бағасы кезекті санақ қорытындысы негізінде нақтыланады.

Халықтың табиғи өсімі – белгілі бір кезеңде тірі туылғандар мен өлгендер санының арасындағы айырмашылығына тең. Табиғи өсім оң шамада болуы мүмкін, егер туылғандар саны өлгендер санынан асып түссе, немесе кері жағдайда - теріс (табиғи азаю).

Халықтың көші-қоны өсімі – белгілі бір кезеңде осы аумаққа келгендер саны мен сыртқа кеткендер санының арасындағы айырмашылығына тең. Көші-қоны оң шамада (егер келгендер саны кеткендер санынан көп болса), немесе теріс болуы мүмкін (егер келгендер саны кеткендер санынан аз болса). Соңғы жағдайда көші-қоны жылыстауы орын алады.

Туудың жалпы коэффициенті – бала туылу қарқындылығының барлық халыққа қатынасы бойынша анықталатын көрсеткіш. Жыл бойына тірі туылғандардың жалпы санының халықтың жылдық орташа санына қатынасын көрсетеді. Әдетте, 1000 халыққа шаққанда есептеледі.

Туудың жасына қарай коэффициенттері белгілі бір жас тобындағы әйелдердің бір жылда босанғандарының санының осы жаста әйелдердің орташа жылдық санына қатынасы ретінде есептеледі. 20 жасқа дейінгі жас топтары үшін коэффициентті есептеу кезінде белгіш ретінде 15-19 жасқа дейінгі әйелдер саны алынады. 15-49 жас тобы үшін коэффициентті есептеген кезде, алымына барлық босанғандар, сонымен қоса 15 жасқа дейінгі, сондай-ақ 50 және одан ересек жаста босанған әйелдер саны енгізіледі.

Өлімнің жалпы коэффициенті – халықтың өлімінің қарқындылығын анықтайтын көрсеткіш. Жыл бойына өлгендердің жалпы санының халықтың жылдық орташа санына қатынасын көрсетеді. Әдетте 1000 халыққа шаққанда есептеледі.

Туылған кезде халықтың күтілетін өмір ұзақтығы – бұл ұрпақтың бүкіл өмірінде әр жас тобындағы өлім-жітім деңгейінің көрсеткіші есептік жылдағыдай деңгейде өзгеріссіз қалатын жағдайда осы ұрпақтан туған бір адамның өмір сүретін жасы.

Нәресте өлімінің коэффициенті – 1 жасқа дейінгі балалар өлімінің деңгейін анықтайтын көрсеткіш. 1 жасқа дейінгі өлгендер саны тірі туылғандар санына қатынасымен есептеледі. Осы күнтізбелік жылы өлген нәрестелер арасында өткен күнтізбелік жылы туған балалар да болуы мүмкін, сондықтан осы күнтізбелік жылы нәресте өлімінің көрсеткіштерін осы жылы және өткен күнтізбелік жылы туған ұрпақтар үшін есептеп жүргізіледі.

Халықтың көші-қоны – тұрғылықты орнын ауыстыра отырып, сол немесе басқа өңірдің шекарасы арқылы адамдардың (көшіп-қонушылардың) қозғалуы. Келулер мен кету саны ИМ келіп түсетін халықты тұрақты тұратын жеріне тіркеу және тіркеуден алу туралы мәліметтерін өңдеу нәтижесінде анықталады.

Некелер мен ажырасулар (некенің бұзылуы) туралы ақпарат АХАТ органдары жасаған азаматтық хал актілері жазбаларындағы мәліметтерді статистикалық өңдеуге негізделген. Кестедегі деректер АХАТ органдарында тіркелген неке мен ажырасу жағдайларын ғана қамтиды.

Некеге тұрғандардың жасы некеге тіркелу уақыты мен туған уақыты аралығындағы уақытпен есептеліп шығарылды.

Сізге толығырақ ақпарат қажет пе?

Сіз республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуының барлық негізгі индикаторларын Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының www.stat.gov.kz интернет-ресурсынан таба аласыз.

Жыл сайынғы қыркүйек айында шығарылатын «Қазақстанның демографиялық жылнамалығы» статистикалық жинағы, «Ресми статистикалық ақпарат» / «Жинақтар, тоқсандық басылымдар, талдамалық материалдар мен электронды кестелер» / «Статистикалық жинақтар» бөлімінде орналастырылады. Сондай-ақ, «Ресми статистикалық ақпарат» / «Жедел деректер» бөлімінде «Қазақстан Республикасы халқының жынысы мен жекелеген жас топтары бойынша саны», «Қазақстан Республикасы халқының жекелеген этностар бойынша саны», «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық бірлігі» (жылына 2 рет), «Қазақстан Республикасы халқының күтілетін өмір сүру ұзақтығы», «Жас топтары бойынша туу коэффициенттері» және т.б. бюллетендер мен жедел ақпараттар орналастырылған.

Сіздің басқа да сұрақтарыңыз бар ма?

Әлеуметтік және демографиялық статистика департаментіне хабарласыңыз:

Нұрлан Еркенұлы Ханжігітов
Департамент директоры
Тел. +7 7172 749061
E-mail: n.khanzhigitov@aspire.gov.kz

Біздің мекенжайымыз:
010000, Қазақстан Республикасы
Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік ел даңғылы, 8
Министрліктер Үйі, 4 кіреберіс
Ақпараттық қызмет: +7 7172 749010, 749011
Факс: +7 7172 749546
E-mail: e.stat@aspire.gov.kz
Интернет-ресурсы: <http://www.stat.gov.kz>

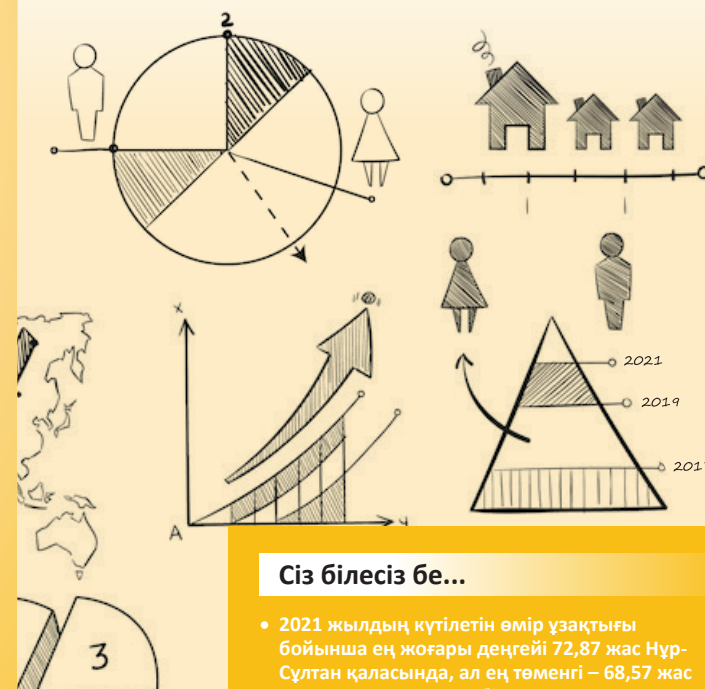
Таралымы: 100 дана

Қазақстан Республикасы
Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі
Ұлттық статистика бюросы

www.stat.gov.kz

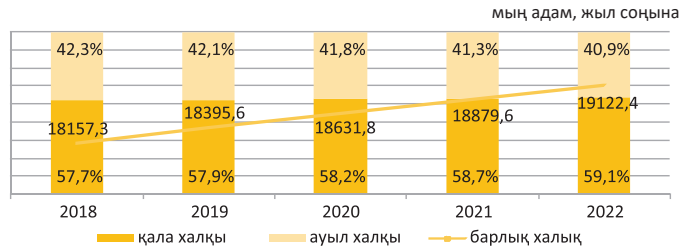
Қазақстанның демографиялық дамуы

Сіз білесіз бе...

- 2021 жылдың күтілетін өмір ұзақтығы бойынша ең жоғары деңгейі 72,87 жас Нұр-Сұлтан қаласында, ал ең төменгі – 68,57 жас Солтүстік Қазақстан облысында құрады
- 2021 жылы Қазақстанда статистикалық есеп жүргізу жылдарындағы балалардың рекордтық саны туылды. 446,5 мың бала дүниеге келді
- 2021 жылдың бір әйелдің барлық өмірінде туатын балаларының орташа санын сипаттайтын ең жоғарғы туудың жиынтық коэффициенті (ТЖК) Түркістан облысында тіркелген – 5,10, ал ең төмен деңгей Қостанай облысында – 1,88 құрады

Халық саны*

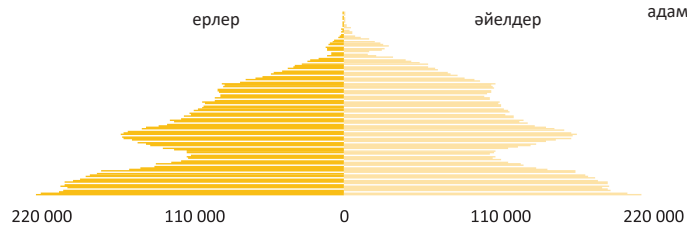
*Бұл жерде және бұдан әрі 2021 жылғы Халық санағын есепке алмағанда.

2022 жылдың басына еліміздегі халық саны 19122,4 мың адам құрады. 2018 жылдың басымен салыстырғанда 965,1 мың адамға немесе 5,3%-ға көп.

2022 жылдың басына этностар бойынша халықтың құрамы

	Қазақтар	Орыстар	Өзбектер	Ұйғырлар	Украиндар	Татарлар	Басқалар
Халық саны, мың адам	13306,4	3429,7	637,9	283,1	247,4	197,5	1020,3
пайызбен	69,6	17,9	3,3	1,3	1,5	1,0	5,3

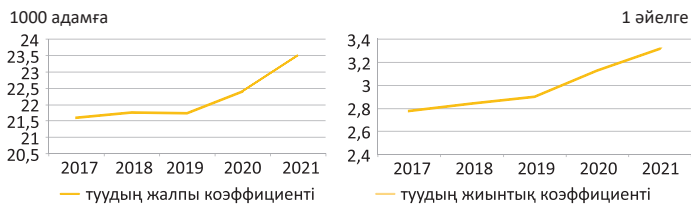
2022 жылдың басына жас және жынысы бойынша халықтың құрамы

Туылу кезектілігіне қарай туғандар

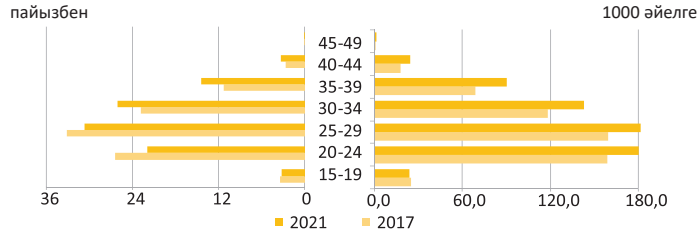
Жыл	Барлық туылғандар	Одан					көрсетілмеген
		бірінші	екінші	үшінші	төртінші және одан жоғары		
2017	390 262	117 449	114 393	86 174	72 195	51	
2018	397 799	116 434	111 820	91 096	78 415	34	
2019	402 310	114 174	108 480	92 236	87 381	39	
2020	426 824	114 318	105 217	95 045	112 030	214	
2021	446 491	119 920	102 553	93 555	125 101	5 362	

Туу коэффициенттерінің серпіні

	2017 жыл	2021 жыл
Аналардың туғандағы орташа жасы	28,6 жас	29,5 жас

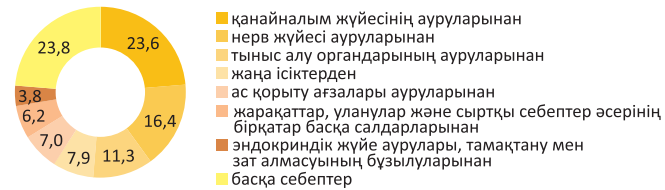
Анасының жасына қарай туу

Халықтың өлім көрсеткіштері

2021 жылғы өлім-жітімнің негізгі себептері

	2017 жыл	2021 жыл
Туылған кездегі халықтың күтілетін өмір сүру ұзақтығы	68,72 жас	66,33 жас
ерлер	76,92 жас	74,03 жас
әйелдер		

5 жасқа дейінгі балалар арасындағы өлгендер

	2017	2018	2019	2020	2021
1 жасқа дейінгі өлгендер саны, адам	3 109	3 184	3 360	3 286	3 732
1000 туғандарға	7,93	8,03	8,37	7,77	8,44
5 жасқа дейінгі өлгендер саны, адам	3 997	4 021	4 300	4 016	4 485
1000 туғандарға	10,24	10,11	10,69	9,41	10,04

Некелер мен ажырасулар

	2017	2018	2019	2020	2021
Некелер саны	141 791	137 797	139 504	128 839	140 256
1000 адамға	7,86	7,54	7,54	6,87	7,38
Ажырасулар саны	54 626	54 797	59 796	48 002	48 239
1000 адамға	3,03	3,00	3,23	2,56	2,54

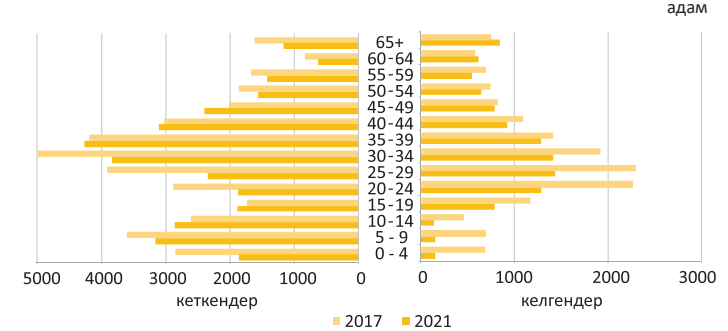
Бірінші некеге тұрғандардың орташа жасы

Халықтың көші-қоны

	2017	2018	2019	2020	2021
Барлық көші-қон					
Келгендер	946 415	900 931	1 122 507	856 570	767 549
Кеткендер	968 545	930 052	1 155 477	874 288	788 766
Көші-қон айырымы	-22 130	-29 121	-32 970	-17 718	-21 217
Ішкі көші-қон					
Келгендер	930 820	888 184	1 110 252	845 200	756 510
Кеткендер	930 820	888 184	1 110 252	845 200	756 510
Көші-қон айырымы	-	-	-	-	-
Сыртқы көші-қон					
Келгендер	15 595	12 747	12 255	11 370	11 039
Кеткендер	37 725	41 868	45 225	29 088	32 256
Көші-қон айырымы	-22 130	-29 121	-32 970	-17 718	-21 217
ТМД елдері					
Келгендер	11 292	10 055	9 401	8 277	9 435
Кеткендер	33 718	37 736	40 927	25 747	27 505
Көші-қон айырымы	-22 426	-27 681	-31 526	-17 470	-18 070
Басқа елдер					
Келгендер	4 303	2 692	2 854	3 093	1 604
Кеткендер	4 007	4 132	4 298	3 341	4 751
Көші-қон айырымы	296	-1 440	-1 444	-248	-3 147

Жас құрамына қарай сыртқы көші-қон

2021 жылғы келу және кету елдері бойынша халықтың көші-қоны

